

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ

ВСЕ БУДЕ
УКРАЇНА!

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

*«Об'єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності
оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням»*

28 жовтня 2022 року
Харків – «Місто-герой України»

Об'єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням. Матеріали круглого столу. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 28 жовтня 2022. – 153 с.

У збірці розміщено матеріали круглого столу «Об'єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням». У збірці представлено наукові доповіді з наступних напрямків:

- проблемні питання організації служби та професійної підготовки в ДСНС України;
- оцінка застосування засобів і способів гасіння пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в умовах сьогодення;
- актуальні питання створення та використання пожежної та аварійно-рятувальної техніки, оснащення та засобів індивідуального захисту в Україні.

Редакційна колегія:

кандидат технічних наук, доцент Лісняк А. А.,
кандидат технічних наук, доцент Дубінін Д. П.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та стилістику матеріалів, представлених у збірнику.

Відповідальний за випуск Лісняк А. А.

СЕКЦІЯ 2
«ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ І СПОСОБІВ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА
ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ
СЬОГОДЕННЯ»

УДК 614.84

ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСІННЯ ПОЖЕЖНА СКЛАДАХ НАФТОПРОДУКТІВ В УМОВАХ
ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Бондар Д. В., к.н.держ.упр.
Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Сенчихін Ю. М., к.т.н., професор, Лісняк А. А., к.т.н., доцент
Національний університет цивільного захисту України
Дендаренко Ю. Ю., к.т.н., доцент
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Під час російської військової агресії проти України ворогом цілеспрямовано здійснюються обстріли складів зберігання нафтопродуктів як у районах ведення бойових дій, так і в глибокому тилу на території держави. Внаслідок вогневого ураження практично в усіх регіонах держави, повністю або частково, зруйновані нафтосховища на яких виникали масштабні пожежі. Територія об'єктів забруднюється вибухонебезпечними предметами, існує загроза нанесення повторних обстрілів, що суттєво впливає на час ліквідації пожеж.

У цих складних умовах органи управління та пожежно-рятувальні підрозділи ДСНС забезпечують реагування на пожежі, оперативні дії організовують з урахуванням обстановки та безпеки для учасників гасіння.

ДСНС разом з УкрНДПБ узагальнено досвід реагування, а саме практик гасіння пожеж на складах нафтопродуктів, що сталися на території ряду областей внаслідок обстрілів, керівних документів з пожежогасіння та інших джерел [1-5]. На підставі проведеної роботи розроблено **Методичні рекомендації щодо організації оперативних дій органів управління та підрозділів ДСНС під час гасіння пожеж на складах нафтопродуктів, що сталися внаслідок обстрілів в умовах ведення бойових дій** (далі – Методичні рекомендації) [6]. Структурно, Методичні рекомендації складаються з 6 розділів та додатка та призначені для використання посадовими особами ДСНС під час організації оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС.

Розділ I. Загальні положення. Розкривають проблему, суть і підгрунття розробки Методичних рекомендацій та їх призначення, а саме для використання посадовими особами ДСНС під час організації оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС по гасінню пожеж на складах нафтопродуктів, що сталися внаслідок обстрілів в умовах ведення бойових дій.

Розділ II. Аналіз оперативних дій підрозділів ДСНС під час гасіння пожеж на складах нафтопродуктів, що сталися внаслідок обстрілів.

На підставі аналізу зроблені висновки про те, що:

оперативні дії органів управління та підрозділів ДСНС були правильними, організовувалися відповідно до вимог Статуту дій з урахуванням обстановки в конкретний час на місці події та максимально можливим дотриманням заходів безпеки;

під час гасіння пожеж необхідно враховувати ряд додаткових факторів, що пов'язані з можливістю повторних обстрілів, одночасного пошкодження та горіння декількох

резервуарів, горіння струменів нафтопродуктів, які витікають під тиском із отворів після уражень резервуарів, затримкою виїзду сил і засобів ДСНС та тимчасового призупинення оперативних дій у зв'язку із обстрілами території складу нафтопродуктів; руйнуванням джерел протипожежного водопостачання; забрудненням території боеприпасами, що не вибухнули, та їх вибухонебезпечними уламками; відсутністю обслуговуючого персоналу.

Розділ III. Організація оперативних дій у районах постійних обстрілів. Містить рекомендації з організації управління, зв'язку, технології ведення оперативних дій (з моменту виїзду пожежно-рятувальних підрозділів на пожежу до повного припинення горіння) та безпеки праці у районах постійних обстрілів. Встановлено, що керівник гасіння пожежі (КГП) поряд із вирішенням основних завдань пов'язаних з організацією оперативних дій постійно тримає на контролі питання пов'язані із загрозою повторних обстрілів (через загрозу обстрілу, КГП приймає рішення про тимчасове припинення гасіння) та небезпекою від детонації виявлених вибухових предметів. У разі погіршення ситуації невідкладно вживає заходів щодо відведення та укриття особового складу.

Розділ IV. Можлива обстановка після обстрілу складів нафтопродуктів. Визначається тим, що внаслідок ракетно-артилерійського обстрілу складу нафтопродуктів виникають руйнування та пошкодження значної кількості резервуарів, споруд і технологічних комунікацій, що супроводжується масштабними пожежами.

Під час пожежі спостерігається ряд факторів, одними з яких є пошкодження резервуарів внаслідок розльоту уламків ракет та загроза нанесення повторного обстрілу.

Розділ V. Особливості організації оперативних дій під час гасіння пожеж на складах нафтопродуктів після обстрілу. Дані особливості визначаються вибором вирішального напрямку. Вирішальним напрямком оперативних дій на пожежі, що виникла на складах нафтопродуктів внаслідок ракетно-артилерійського обстрілу, слід вважати напрямок, на якому утворилася небезпека для людей, загроза вибуху, руйнування конструкцій, найбільш інтенсивне поширення вогню на поряд розташовані групи резервуарів, будівлі, споруди та на якому оперативні дії пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС у цей час можуть забезпечити успіх гасіння або локалізації пожежі.

Під час обстрілу або загрози повторних обстрілів району розташування об'єкта оперативні дії по гасінню пожеж на складах нафтопродуктів не проводяться. Особовий склад і техніка відводяться у безпечне місце. Відновлення оперативних дій здійснюється після припинення або мінімізації загрози для особового складу.

Розділ VI. Алгоритм дій керівника гасіння пожежі після обстрілу складу нафтопродуктів. На підставі попередніх розділів, запропоновано алгоритм дій, якого повинен дотримуватися КГП під час організації гасіння пожежі на складах нафтопродуктів в умовах ведення бойових дій.

Додаток. Містить довідкові дані (у вигляді таблиць) для розрахунку сил і засобів для гасіння пожеж у резервуарних парках зберігання нафтопродуктів.

З метою удосконалення навчання здобувачів вищої освіти та практичних працівників ДСНС та надання відповідних рекомендацій, на кафедрах пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт НУЦЗУ та ЧПБ, здійснюється робота з вивчення наслідків та досвіду ліквідації пожеж на складах нафтопродуктів під час військової агресії [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. НАПБ Б.04.003-2018 Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж.
2. НАПБ 05.035-2004 Інструкції щодо гасіння пожеж у резервуарних парках із нафтою та нафтопродуктами.
3. Довідник керівника гасіння пожежі. Київ: ТОВ "Література-Друк", 2016, 320 с. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/9477>
4. Дендаренко Ю.Ю., Сенчихін Ю.М., Краснов І.А. Рациональні схеми застосування

радіальних водяних струменів для захисту сусідніх з палаючим РВС-3000 під час пожежі. Об'єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням: Матеріали круглого столу. Харків: НУЦЗУ, 2019. С. 101-102. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/9516>

5. Удосконалена методика розрахунку сил і засобів для гасіння пожеж нафти та нафтопродуктів у резервуарах / Б.В. Болібрех Ю.М. Сенчихін С.Л. Куськовець та ін. Проблеми пожежної безпеки. Харків: НУЦЗУ, 2019. Вип. 46. С. 19-25. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/10563>

6. Про організацію гасіння пожеж на складах нафтопродуктів в умовах ведення бойових дій. Окреме доручення ДСНС України № В-269 від 23.05.2022.

7. Довідкова інформація щодо пожеж на складах нафтопродуктів під час військової агресії російської федерації проти України. ДСНС України, 2022.

УДК 614.84

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ ГАРНІЗОНУ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА І ПІВРІЧЧЯ 2022 РОКУ

*Волбуєв О. В., Веретенніков А. А.
Головне управління ДСНС України у Харківській області*

Протягом звітнього періоду 2022 року гарнізоном оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (ОРС ЦЗ) Харківської області забезпечено виконання завдань визначених Міністром внутрішніх справ та головою Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

На сьогоднішній день штатна чисельність Головного управління (ГУ) складає 3684 одиниці (871 од. старшого та середнього начальницького складу, 2593 од. рядового та молодшого начальницького складу та 220 од. працівників). Загальний некомплект складає 615 одиниць (16,7 %)

Згідно до наказу ДСНСУ від 26.04.2022 № М/10-дск «Про затвердження штатів воєнного стану організаційних структур ГУ ДСНС України у Харківській області» в АРЗ СП створено аварійно-рятувальну частину з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій штатною чисельністю 80 одиниць. На сьогоднішній день в підрозділ призначено 47 осіб рядового та начальницького складу (9 офіцерів, 38 осіб рядового складу, по 2-х кандидатах на офіцерські посади направлені документи до ДСНС, 13 кандидатів на посади рядового и молодшого начальницького складу проходять медичну комісію).

З 24 лютого 2022 року коли російською федерацією була розпочата та продовжується збройна агресія України, підрозділи Головного управління у вкрай складних умовах виконують завдання за призначенням.

З початку ведення активних бойових дій органи управління та підрозділи переведено на посилений режим роботи та функціонують в режимі воєнного стану.

Відпрацьовані документи оперативного реагування та інструкції взаємодії з державною воєнною адміністрацією та усіма аварійно-рятувальними формуваннями міста та області. На випадок можливої евакуації створено два евакуаційних загони.

На теперішній час на чергуванні знаходиться 121 одиниця основної та 28 одиниць спеціальної та рятувальної техніки.

Жодна з надзвичайних подій, які виникали на території області не залишилась без уваги та відповідного реагування.

З початку війни місто та райони області піддаються постійним ракетним, авіаційним та артилерійським обстрілам, в результаті яких гинуть люди, сталися значні руйнування об'єктів цивільної інфраструктури, під завалами яких опиняються люди.

З М І С Т

СЕКЦІЯ 1 «ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ДСНС УКРАЇНИ»

<i>Борисова Л. В., Муравйова А. А.</i> Щодо питання професійної підготовки в ДСНС	4
<i>Григор'ян М. Б., Покалюк В. М., Чабанов М. Ю.</i> Удосконалення аварійно-рятувального обслуговування гірничих підприємств України аварійно-рятувальними формуваннями ДСНС України	6
<i>Іщук В. М., Федик В. В.</i> Застосування активних методів навчання при підготовці місцевих пожежних команд	8
<i>Іщук В. М., Фесенко В. І.</i> Система управління охороною праці в пожежно-рятувальних підрозділах	10
<i>Криворучко Є. М.</i> Сучасні тренувальних комплекси та тренажери в системі підготовки пожежних та рятувальників	12
<i>Неклонський І. М.</i> Щодо оцінювання тактичних можливостей аварійно-рятувальних формувань	14
<i>Рудаков С. В.</i> Дослідження гасіння пожеж в залежності від часу прибуття пожежних підрозділів	16
<i>Середа Д. В., Климась Р. В.</i> Ретроспективний аналіз набутого досвіду та сучасного стану навчання фахівців з питань дослідження пожеж	18
<i>Черкашин О. В., Пономаренко Р. В.</i> Форми і методи професійної підготовки місцевих пожежних команд	20

СЕКЦІЯ 2 «ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ І СПОСОБІВ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ»

<i>Бондар Д. В., Сенчихін Ю. М., Лісняк А. А., Дендаренко Ю. Ю.</i> Організація гасіння пожеж на складах нафтопродуктів в умовах ведення бойових дій	23
<i>Волобуєв О. В., Веретенников А. А.</i> Про результати роботи гарнізону оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Харківської області за I півріччя 2022 року	25
<i>Горбіков В. А., Остапов К. М.</i> Використання САРМ-Л та САРМ-С для підвищення ефективності аварійно-рятувальних робіт при ДТП	27
<i>Горбіков В. А., Аветісян В. Г., Сенчихін Ю. М.</i> Аналіз оперативно-службової діяльності Державного пожежно-рятувального загону № 1 Харківського гарнізону ОРС ЦЗ у період російської агресії	29
<i>Григоренко О. М.</i> Обґрунтування можливості використання плавучого покриття для підвищення ефективності гасіння пожеж у резервуарах	31
<i>Демент М. О.</i> Основи організації та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт	33
<i>Дубінін Д. П.</i> Обґрунтування та визначення кількості окисника для припинення горіння	35
<i>Дубінін Д. П., Лісняк А. А., Гапоненко Ю. І.</i> Дослідження явищ при розвитку внутрішньої пожежі	37
<i>Карпов А. А., Кустов М. В.</i> Сучасні способи виявлення вибухонебезпечних предметів	40
<i>Кулаков О. С.</i> Забезпечення заземлення стволів та насосів пожежно-рятувальних автомобілів час гасіння пожежі	42
<i>Кулешов М. М.</i> Науково-практичні аспекти системи реагування на надзвичайні ситуації	44
<i>Лісняк А. А., Дубінін Д. П.</i> Міжнародні підходи до проведення розвідки пожежі	46
<i>Макаренко В. С., Кіреєв О. О.</i> Експериментальне дослідження впливу порошків на вогнегасних характеристик легких матеріалів	48
<i>Мелещенко Р. Г., Тімаков Є. В.</i> Ризик порушення нормальних умов життєдіяльності	50
	149

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

«Об'єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням»

Відповідальний за випуск А. А. Лісняк

Технічний редактор Д. П. Дубінін

Підписано до друку 17.10.2022

Друк. арк. 8

Тир. 100

Ціна договірна

Формат А5

Типографія НУЦЗУ, 61023, Харків, вул. Чернишевська, 94